

ТМ	Г. XXII	Бр. 3-4	Стр. 321 - 324	Ниш	јул - децембар	1998.
----	---------	---------	----------------	-----	----------------	-------

Промотивна реч

Примљено: 13.11.1998.

Љубиша Митровић

ДОПРИНОС ИСТОРИЈИ СОЦИОЛОГИЈЕ И СОЦИОЛОГИЈИ СОЦИОЛОГИЈЕ *

Uva`ene kol egi ni ce i kol ege,

I mam i zuzetnu -ast da vam pod svodovi ma jedne od najstari ji h vi so-ko{ kol ski h ustanova u Srbi ji , koja je uvek vi { e dr` al a do autori teta i sti ne nego do isti ne autori teta, mogu predstavi ti novu studiju kole ge VI ade Mi li }a Soci ol ogi ja – nauka dru{ t vene kri ze". Zadovoljstvo mi je { to govori m na i zvorima na{ e naci onal ne soci ol ogi je, gde su se formi -rali vel ikani na{ e nauke i naci onal ne kul ture: akademi k Sl obodan Jovanovi }, utemeqi va- soci ol ogi je i i stori je prava i poli ti ke u nas, \or|e Tasi }, Mi rko Kosi }, Sreten Vukosavcevi }, Dragoqub Jovanovi }, Jovan \or|evi } i drugi . Ali i akademi k Radomi r Luki }, akademi k Mi -hai lo \uri }, uva`eni profesori Mi rosl av Pe-ujl i } i Zoran Vi dakovi }, i drugi . Svi oni su svoji m stvaral a{ tvom zadu` ili na{ u soci ol ogi ju.

Dragi prijateqi nauke,

U akademskoj zajednici svaka nova kwi ga, koja i ma di gni tet nau-ne studije i koja zasl u` uje da bude predstavqena javnosti , ni je samo javni -i n, ve} i mal a svetkovi na duha. Studija VI ade Mi li }a to ui sti nu jeste.

Kada je pre vi { e od dvadesti pet godi na akademi k Mi hai lo \uri } u studiji Sti hi ja savremenosti , pi { u}i o odnosu soci ol ogi je i savreme-nosti , i zme|u ostal og zakqu-i o: "[teta je { to se u uxbeni ci ma i stori je soci ol ogi je ne izl a` e razvojni put soci ol ogi je kao posebne dru{ tvene nauke, ve} samo daje mawe ili vi { e i scrpni pri kaz soci ol o{ ki h pravaca i shvatawa... Krajwe je vreme da ve} jednom dobi jemo jednu stvarnu i stori -ju soci ol ogi je", kao da je ostavi o amanet-poruku VI adi Mi li }u. Ovom stu-di jom Mi li } je u-i ni o zna-ajan i stra` i va-ki napor u tom pravcu i dao dragocen dopri nos i stori ji soci ol ogi je i soci ol ogi ji soci ol ogi je.

VI adi mi r Mi li } je i z prve generaci je prof esi onal no obrazovani h soci ol oga u nas. Od pojavqi vawa wegovi h prvi h studija, Soci jal na st ruk-

* Re- na promociji kwi ge VI adi mi ra Mi li }a Soci ol ogi ja – nauka dru{ t vene kri ze. Gl avni tokovi i pravci razvoja, koja je odr` ana na Pravnom fakul tetu u Beogradu, 3.3.1998. godi ne. I zdava- kwi ge je Savet projekta Konsti tui sawe Srbi je kao pravne dr` ave u usl ovi ma tranzici je: Centar za publi kaci je Pravnog fakul -teta Uni verzi teta u Beogradu (Beograd, 1997).

tura i revolucija i Klasni karakter partije, pa preko uzbeki ka i druge literature (-iji je autor ili koautor sa profesorom Pe-ujli }em), zakqu-no sa studijom Sociologija – nauka dru{tvene kri ze (1997), prati njegov razvoj kao sociologija-istra`iva-a i sociologija-nastavna, kao poslenika u na{oj sociologiji. Iako se u početku ni smo poznavali, po profesionalnoj vokaciji i malim smo istra`iva-ku orijentacijama: istra`ivawe socijalnih i politikih aktera dru{tvenih promena. To je na{ zajedni`ki i meni taq ili na{a zajedni`ka integrativna ta-ka, na{a zajedni`ka profesionalna aspiracija: istra`ivawe aktera dru{tvenih promena u savremenosti.

Vladimir Milij } je svojom stvarala{tvom, ali i javnim delovanjem u udru`enju sociologija Srbije i Jugoslavije, ostavio vi dan trag. No, ono po`emu }e svakako najtrajnije ostati zapa`eno u na{oj nau-noj i stru-noj javnosti, svakako je njegova najnovija studija Sociologija – nauka dru{tvene kri ze. Glavni tokovi i pravci razvoja.

Vratimo se studiji o kojoj je re-. Studija Sociologija – nauka dru{tvene kri ze profesora V. Milija }a je tako strukturisana da, pored Uvoda i Zakqu-ka, ima i dve tematske celine (dva kruga) pod nazivima Kri za i sociologija i Razvoj sociologije kao nauke dru{tvene kri ze.

U prvom delu autor tezu o odnosu sociologije i dru{tvene kri ze (koja je Habermasa, Turenova i drugih), razmatra kroz rasprave o slede}im temama: kri za u nauci, kri za uop{te i dru{tvena kri za; saga o osniva-i ma (o-evi i oci); poreklo i smisao sociologije; reformatorska uloga nauke o dru{tvu; socijalne i nau-ne figure sociologije; generacije u sociologiji – problem periodizacije.

Drugi deo kwi ge je tako strukturisan da se razvoj sociologije kao nauke dru{tvene kri ze prati kroz `etiri perioda. Ona su: (I) "Herojsko doba – pionirska era sociologije" (stvarala{tvo O. Konta i H. Spensera); (II) "Klasi`no doba sociologije" (stvarala{tvo E. Dirckema, M. Vebera, Tenisa, Hobhauza, Vorda, Veblena i Rosa); (III) "Srednji period i li meludoba sociologije" (stvarala{tvo Hansa Frojera, Zombarta, Karla Manhajma, Sorokina, Roberta Parka i Eltona Majoa); (IV) "Savremeni period razvoja sociologije" (rad Rajta Milisa, Danijela Belaa, E. Froma, H. Markuzea, T. Adorna, R. Arona, Fridmana, P. Navila i A. Turena).

Od tri mogu}a pristupa u problematizaciji teme o glavni m tokovima i pravcima razvoja sociologije, a koji su: 1. sistematizacija graje prema teorijskim pravcima ("kolama"); 2. obrada materije prema vremenskoj periodizaciji delovawa pojedinih autora, i 3. izbor reprezentativnih mislilaca i prikaz njihovog stvarala{tva, Vladimir Milij } se opredelio za kombinovani pristup. Dakle, za obradu reprezentativnih autora prema periodizaciji razvoja sociologikih saznavawa. Na taj na`in je hteo da ilustriuje dubqu, "ontolo{ku" povezanost sociologije i dru{tvene kri ze. Ovakav pristup je kompleksniji, ali i obavezuju}i u problematizaciji centralne teme. U vezi stimo mogu se postaviti tri pitanja: prvo je pitanje kri terijuma za periodizaciju glavni h tokova razvoja sociologije (ono ni je samo temporalno ve}i problemsko); drugo je pitanje reprezentativnosti autora – sociologikih figura, protagonisti pojedinih teorijskih orijentacija; tre}e je pitanje kvaliteta argumentacije u elaboraciji osnovne teze o odnosu sociologije i dru{tvene kri ze. Rekao bih da autor razmatrawem koje ide du`i storijske vertikalne (od osnivaawa do savremenosti), kombinuju}i makrosociologiki i mikrosociologiki pristup.

tup, analizu sadržaja izvornih radova, biografski metod, komparativni i istorijski metod, nastoji da pruži odgovor na zadatu temu – o sociologiji kao nauci društvene križe. Pri tom daje prikaz kako socijalno-istorijskih, takozvanih kulturnih faktora, ali i intelektualnog razvoja, teorijskih pogleda autora i njihovog shvatanja saznanja o socijalnoj sociologiji. Tako, u uvodu svakog autora, "sociologičke figure" (zato što je ološ odredjene orijentacije), analizirani su pogledi na: –socijalno-klasni problem društva u doba, –nacionalni problem –internacionalni problem. Otudaje u centru Milijeva analiza susret sociologije sa svojim dobom, sa izazovima građanskog društva. ^ini se da je, pored prvog, uvodnog dela, najveći domet postignut u analizi "herojskog" i klasističnog doba u sociologiji, tj. doba osnivača i akademskog razvoja. Savremeni razvoj sociologije je dosta zbijen, prenatrpano, pa i nepregledno (bar pri klasifikaciji i sistematizaciji socioloških pravaca, kolektivizacije). Kao da se autor pri kraju zamorio. Zato je i ostalo vraćanje na glavnu tezu, o odnosu sociologije i društvene križe i mogućnosti prevladavanja (kroz postkapitalističnu alternativu), ali je i ostalo i tražiti odgovora na pitanje: kako se procesi globalizacije u savremenom svetu i stvaranje svetskog društva reflektuju na novopostupajući status sociologije i njen socijalni ulog; šta se desilo sa ontološkim statusom predmeta sociologije.

No, bez obzira na nedostatke, ova studija predstavlja dragocen doprinos istoriji sociologije i sociologiji sociologije kod nas i u svetu.

U savremenoj sociologiji skoro dvadesetak godina se govori o zasnovanom sociologije sociologije, novodisciplinarnosti socioloških nauka, –i –bi predmet bio sociološki i strahovao sociologije kao nauke, poziva i profesije. Naime, poznato je da sociologija i strahuje, pored makrosocioloških tema (društvo, njegovu strukturu i dinamiku), brojne mikrostrukture među kojima i profesije. U tom smislu nastala je sociologija saznanja, sociologija nauke, sociologija profesije... Kwigasociologija – nauka društvene križe Vladimira Milijeva spada u red kwigasove vrste: ona je između istorije sociologije i sociologije sociologije. U svoj autor, kroz sociološku prirodu, kombinujući biografski metod i analizu sadržaja (izvornih dela) klasika tradicionalne i nove, savremene sociologije daje pregled glavnih tokova i pravaca razvoja sociologije kao nauke od Konta do Turena; od herojskog doba sociologije do vremena sociološkog i njeverinog pri mwenesociologije.

Vladimir Milijev je naziv svoje studije i zveo iz Habermasovog slogana "sociologija kao nauka križe" koji ukazuje da je ona od početka rascepkana – "ona je podjednako i za i z duha revolucije kao i restauracije: svaka od stranaka je reklamirala za sebe" (Teorija i praksa), iz –ega proizilaze wena kritika i konzervativna funkcija. Sociologija je rođena iz društvene križe, kao jedna od tekovina građanske revolucije, pa građansko društvo, svojom dinamičnom križe i razvojem, i predstavlja wenu predmetnu i ontološku strukturu; tokom, pak, daljeg razvoja sociologije, društvene križe su postale vremeplime sociološke aktivnosti. V. Milijev snagom "sociološke imagnacije" ukazuje na glavne tokove sociologije kao nauke, pri čemu prati razvoj sociologije sljedeći to: kao oblik saznanja (naučni plan), kao poziva i kao profesije. Oni strahuje dinamičnu wenu saznanja i socijalne uloge u XIX i XX veku. U studiji se, analizom i brojnim ilustracijama, verifikuje centralna teza: kol evka

sociologije je građansko društvo i njegova križa. Upravo njegove križe omogućile su rast i razvoj sociologije kao nauke, poziva i profesije. I zmeju ova tri strukturalna dela sociologije prakse ne mora postojati identitet. Razvoj sociologije kao nauke ne proizvodi automatski i weno { i rewe u počje profesionalne podjele rada; dok je wen razvoj kao nauke uslovcen društvenom križom, wen razvoj kao profesije je vezan za perio-ode stabilizacije. Tako se može reći da je ja-awe wene kritičke funkcije povezano sa križnim periodima, a wena integrativna funkcija (in-`ewerska) sa procesima stabilizacije globalnih društvenih sistema. Sociologija je rojena u križnom društvu i pozvana je da pomogne svoji m saznavi ma savladavaju te križe. Milij, kroz analizu stvaralačtvabrojnih autora, prati dijalektiku saznavne i socijalne uloge sociologije kao nauke i poziva, pokazujući kako je počje društvene križe "kqu-no predmetno počje sociologije i kako postoji duboka, primarna i dvostruka veza izmeju križe i sociologije koje se uzajamno proimaju" (str. 30).

Treba, dakle, istaći da Milijeva studija na osoben način "pri-a" veli i ku pri-u o istoriji sociologije. Ona, u isto vreme, govori o društvu i njegovim menama koliko i o sociologiji, o tokovima teorije, alio sociolozi ma kao profesionalnim figurama i akterima. To je pri-a o "usudu" sociologije i sociologa, o wihovim projektima, usponima i padovima. Istovremeno, autor pokazuje da se rasprava o nauci ne mora voditi suvoparnim tehničkim jezikom, da malo imagnacije iz Milsove sociologije radi oni ce ne smeta. Naprotiv, rekao bih da je takav način interpretacije istorije sociologije neophodan, isto ne samo iz pedagoških, didaktičkih razloga, ve i iz suštinskih - sociologija i sociolozi nikada ne treba da zaborave ljudski, humanistički koeficijent u svojem analizama. Vladiimir Milij na wega ni je zaboravio, posebno kada govori o zabludama sociologa.

Autoru se može postaviti pitanje zašto je izanalize i zostavcen Karl Marks? Da li to zato što je Marks pisao društvenu, a ne sociologiku teoriju? Ili zato što nije mislilac križe građanskog društva? Kako je moguće pisati o vezi sociologije i društvene križe građanskog društva, a da se ne obradi i ovaj smer sociologije misli? Onako kako stvari vide V. Milij, ne samo što nema mesta Marksu, ve i nema mesta ni neomarksištima i postmarksištima. Osvrtawe na brojne sociologe koji govore o Marksu nije dovoqno. A poznato je da jedan broj istraživača i istoričara sociologije ubraja Marksa u "o-eve sociologije" iz tzv. herojske, pionirske faze wenog razvoja, a drugi eksplisitno govore o značaju njegove misli (na primer Veber).

Na kraju, studija profesora Milija nezaobilazna je u sociologičkim i istraživačkim vavima. Ona se pridruuje najboljim spisima iz istorije sociologije i sociologije sociologije (Prilozi istoriji sociologije prof. Vojin Milija i nekolici na brojantnih studija o razvoju sociologije u Francuskoj Aqo (e Mimi ce). U woj je pri-a i spri-ana u kombinaciji pri stupa koji idu iz Milsove radi onice, alio Barnesovog Uvoda u istoriju socijalnih teorija. No, ta "pri-a" je i pak Milijeva i nosi sve osobe ne wegovog stila i { arma.

Vladiimir Miliju, hvala ti za tu i zovnu pri-u u ime naše male akademske zajednice sociologa!

Hvala svim kolegama koji svojim priustvom i u-e { }em ja-aju duh tradicije i trajawa ove institucije u našoj naučnoj i stručnoj javnosti.